

Rupjmaize, kas gardāka par kūkām

Saka, ka nav lielu vai mazu lomu, ir tikai lieli vai mazi aktieri. To pašu var teikt par arhitektu un projektu mērogu attiecībām. Izstrādājot **privātās villas Guna** Jūrmalā projektu, baltvācu izcelsmes arhitekts **Meinhards fon Gerkāns** ne nieka nezaudē no sava vērienīguma un pārdomātības, kas ierasti izpaužas viņa objektos un pēc apjoma ir daudz lielāki.

Striktā ģeometrija tiek atdzīvīnāta ar liektām līnijām.

Vienā mājas galā – skatu platforma, kur caur priekšu galotnēm vērot jūru.

Arhitekts Meinhard fon Gerkāns un villas Guna īpašniece Guna Eglīte.

Villas baltais apmetums kā baltas Jūrmalas priedēms.

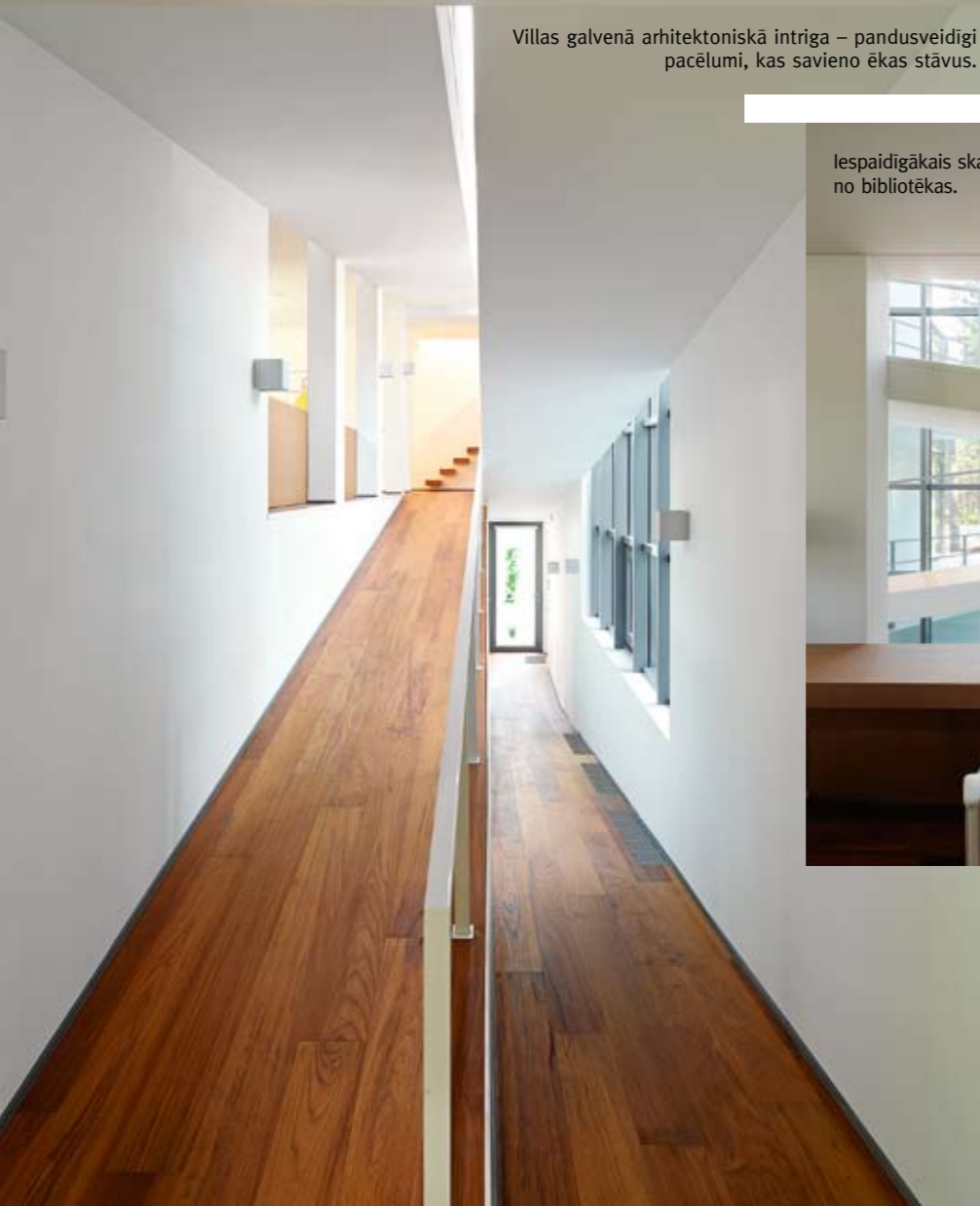
Villas U veida plānojums ar iekšpagalmu.

BALVA LĪDZVĒRTĪGĀ SACENSĪBĀ AR PASAULES VISVARENĀKAJĪEM

Latvijas arhitektūra, jo īpaši mūsdienīgu, netiek lutināta ar starptautisku uzmanību un atzinību. Viens no iemesliem esot pašu tautiešu pārliecības trūkums par paveikto un kūrtrūms pieteikt savus projektus starptautiskai profesionāļu vērtīšanai. Tāpēc katrā aiz dzimtenes robežām izteiktā atzinība jāuztver ar sajūsmu. Arī Čikāgas Dizaina un arhitektūras muzeja Athenaeum kūrētās Starptautiskās arhitektūras balvas atzinība Jūrmalā uzbūvētajai villai Guna (tās arhitektūras autors Meinhard fon Gerkāns gan ir tikai attāli saistīts ar Latviju – baltvāciešis, kas dzimis Rīgā, bet jau agrā bērnībā nokļuvis etniskajā dzimtenē). Šī balva – par labāko jauno dizainu pasaules mērogā – ir prestiža un nozīmīga, to piešķir

par ēkām ar izteikti mūsdienīgu veidolu, kas paver jaunu skatpunktu uz arhitektūru. Čikāgas Athenaeum ikgadējai vērtīšanai tiek iesniegti visdažādākie projekti: ēkas, ainavu arhitektu darbi un pat pilsētplānojumi. 2008. gada balvas saņēmā arī, piemēram, Ričarda Rodžersa vadībā izstrādātais Londonas Hītrovā lidostas 5. termināls, holandiešu UN Studio Mercedes-Benz muzejs, Stīvena Holla Nelsona-Atkinsa laikmetīgās mākslas muzeja piebūve un daudzu citu pasaulē vāro un jauno censoņu darbi. Žūrijas sastāvā bija Amerikā respektētu arhitektu grupa, kuru izvēlējās Amerikas Arhitektu institūta Ņujorkas nodaļa. Athenaeum kopā saviem partneriem rūpējas arī par balvu ieguvušo projektu publicitāti, organizējot darbu izstādes dažādās pasaules vietās. Šogad tie tiks rādīti vispirms Florencē, bet pēc tam Atēnās.

Villas galvenā arhitektoniskā intriga – pandusveidīgi pacēlumī, kas savieno ēkas stāvus.

Iespaidīgākais skats uz pandusiem no bibliotēkas.

Biblioteka un darbistaba apvienotas vienā telpā.

GUNAS ARHITEKTS

Villas Guna arhitekts Meinhards fon Gerkāns gan profesionālu atzinību jau ir saņēmis – pat vairākus simtus no dažādām institūcijām un ar dažādu nozīmību. Turklāt Gerkāna arhitekta profesionālais starta punkts arī bija uzvara konkursā. Toreiz Berlīnes Tēgela lidostas projekta sacensībās par labāko darbu tika atzīts neviens cits nežināmu jauniešu Gerkāna un viņa studiju biedra Folkvina Marga iesniegtā novatoriskā ideja. Tas bija sākums sava biroja Gerkan, Marg un Partner jeb gmp izveidei, kuru abi arhitekti vada joprojām. Plašāk publikai zināms Gerkāna vārds. Gmp ir viens no ietekmīgākajiem vācu arhitektu birojiem, ar starptautisku darbības loku. Gerkāns un biedri bija vieni no pirmajiem eiropiešiem, kas sāka projektēt Ķīnā. Šobrīd vērienīgākais vāciešu projekts ir jaunas pilsētas Linanas izveide netālu no Šanhajas, gmp to radījis, sākot no pamatplānojuma līdz atsevišķām ēkām. Taču Gerkāna vārds galvenokārt saistās ar lidostu un

citu nozīmīgu sabiedrisku būvju projektiem. Viņš ir izstrādājis arī Hamburgas lidostas vairākas paplašināšanas un pārbūves kārtas. Viens no pēdējo gadu skatļākajiem gmp projektiem ir Berlīnes jaunā dzelzceļa stacija, kas izcēlās ar arhitekta un projekta finansētāja Deutsche Bank konfliktu līdz pat tiesas zālei. Banka vēlējās ietaupīt un samazināt jumta pārsegu platību. Gerkāns to nevēlējās pieļaut un tiesā uzvarēja.

Ar Latviju arhitektu saista sentimentālas bērnības atmiņas un to raisīta vēlme strādāt šeit. Pirmais projekts, kas realizēts pēc Gerkāna uzmetumiem, ir villa Marta, nu jau bijušā Parex bankiera Krasovicka rezidence, kura gadu laikā ir tik daudzkārt augusi, ka ieguvusi Krasovicka ciemata nosaukumu. Pēc tam izcilais vācietis savu roku pielika ekskluzīvu apartamentu mājai Bellevue turpat Jūrmalā, vēl vēlāk – salīdzinoši lielākajai daudzdzīvokļu ēkai Zaubes ielā. Gerkāna birojs izstrādājis projektu multifunkcionālam daudz-

stāvu kompleksam da Vinci, ko bija paredzēts būvēt Ķīpsalā, Swedbank administratīvās ēkas tuvumā, tikai pagaidām šī projekta īstenošana ir apstājusies. Visi šie projekti veikti ciešā sadarbībā ar Latvijas uzņēmējiem – grupu Vincents, kas uzaiicināja baltvācu arhitektu strādāt Latvijā. Tāpēc faktu, ka Vincenta līdzpašnieces, interjera arhitektes Gunas Eglītes, villu projektē pats Gerkāns, var uzskatīt par likumsakarīgu.

Latvijas laikmetīgo arhitektūru viņš vērtē diezgan nesaudzīgi, nosodot nevajadzīgo pompozitāti un absolūtu nerēķināšanos ar kontekstu un apkārtējo vidi. Teju katrs seīto vēloties savu ēku izcelt kā primadonnu, bet viņam gan labāk tīkot vienkārši maize – tāda tēlaina līdzība par gmp eleganti atturīgo un bieži par izteikti racionālu dēvēto radošo rokrakstu.

FONS JŪRMALAS PRIEDĒM

Apjomos vērienīgo projektu izstrādātāja Gerkāna kontā ir arī 20 villu projekti, to skaitā gan paša privātmāja, gan turpat blakus esošā gmp biroja ēka Hamburgā. Piekrišana projektēt villu Guna ir savdabīgs draudzības apliecinājums sadarbības partneri. Arhitekts saka, ka šoreiz mājas saimnieces iepazīšanas posms izpalicis, jo viņas raksturs un dzīves uztvere jau izziņāti, strādājot kopā vairāku gadu garumā. Villu Guna Gerkāns dēvē par speciāli šūdinātu kleitu, kas kā izlieta piedien saimnieces personības augumam.

Villas Guna gruntsgabals atrodas blakus Gerkāna projektētajiem Bellevue,

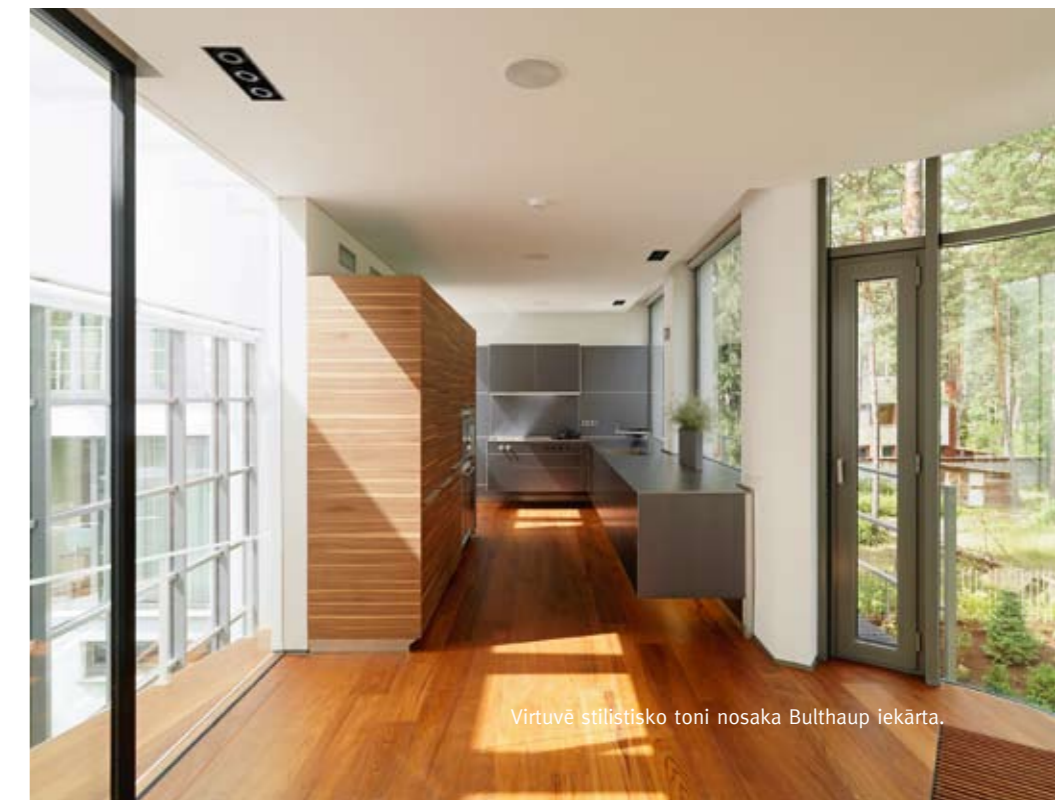
Skats uz guļamistabu.

tāpēc abu ēku arhitektoniskais veidols radīts stilistiski radniecīgs, bez izlecošiem kontrastiem. Arhitekts ir ievērojis arī paša teikto par rupjmaizi un kūkām, ārkārtīgi respektējot Jūrmalas ainavu. Ēka veidota nevis kā tās akcents, bet gan kā fons priežu mežam. Uz baltā apmetumu sienām izceļas koku slaidie stumbri. No gruntsgabala maksimāli apbūvei atļautajiem 15% izmantoti vien 9%, pārējos saglabājot kā teju neskartu meža ainavu.

NEOFUNKCIONĀLISMS

Villa Guna tiek salīdzināta ar funkcionālisma spilgtākajiem paraugiem gan te pat Mežaparkā, gan pasaulē, piemēram, ar hrestomātisko Lektorbizjē Savoijas villu. Taču šķiet, ka ēkai Jūrmalā daudz vairāk kopīga ar Somijas arhitektūras milža Alvara Ālto projektiem, kuros funkcionālisma striktā ģeometrija apvienota ar Ziemeļzemes ezeru vijīgajām līnijām. Arī Gerkāns Gunas veidolā ir kombinējis šos divus šķietami pretējos izteiksmes līdzekļus, ģeometriski precīzās līnijas atdzīvinot ar brīvu līniju S-veidīgiem iestarpinājumiem gan ēkas apjomos, gan interjerā. Villas apjomi kārtoti vertikāli, it kā stiepties līdz priežu stumbriem. Viena ēkas daļa atgādina pat torni ar skatu platformu, no kuras pavērties skatam uz jūru. Gerkānam gan nācās secināt, ka viņš nav īsti pareizi novērtējis koku garumu un no ēkas augstākā punkta ūdens klajums tomēr jāvēro caur priežu galotnēm. Ēkai ir U veida plānojums ar trīspusīgi slēgtu iekšējo pagalmu, uz ko vērstā arī lielākā daļa plašo villas stiklojumu. Līdzsvars starp atvērtību apkārtnē un noslēgtības intimitāti radīts, ne vien ierīkojot lielākos logus uz iekšpagalmu, bet arī izvietojot stiklojumus ēkas stūros. Iekštelpās šādi logi ļauj dašni ieplūst dienasgaismā, daļu telpas paturot intīmā sieni patvērumā. Savukārt ēkas apjomu un fasādi stūru stiklojumi dara vizuāli vieglāku, trauslāku un vēl vairāk uzsver apjoma tieksanos uz augšu. Villu ietver arī daudzas terases, kas, izvietotas dažādos līmeņos, rada vēl vienu tik kārtu saikni ar ēkas skaito apkārtni. Divas jumta terases ir apstādītas un atgādina jumta dārzus.

Virtuvē stilistisko toni nosaka Bulthaup iekārta.

Arī mājas iekšpusē tās ģeometriju papildina liektas līnijas.

uzsverot savu praktisko noslogojumu. Atvērtais plānojums villā nenozīmē visu sadzīvē nepieciešamo funkciju apvienošanu vienā lielā telpā bez vai tikai ar daļējiem norobežojumiem. Villā Guna atvērtais plānojums ir atsevišķu telpu klusināts pārplūdums no vienas otrā. Ēkas veidola pamata skaidro ģeometriju mājas iekšpusē ik pa laikam atdzīvina kāda vijīga forma, piemēram, skulpturāls iekšējais balkons vai sienas izliekums, vai ēkas apjoma liektas līnijas atkārtojums interjerā.

Īpašnieces privātās telpas tradicionāli nodalītas no ciemiņiem pieejamajām, izvietojot tās dažādos villas spārnos. Ēkas zemākajā līmenī ierīkotā peldbaseina forma sakrīt ar telpas arhitektonisko veidolu. Tas teju robežojas ar logiem, kas šajā telpā sniedzas līdz pašai grīdai, tādējādi iekštelpa un dārzs vizuāli saplūst. Virtuve atrodas nevis ierasti zemākajā līmenī, bet pacelta tuvāk debesīm. Savukārt no bibliotēkas un darbistabas kopējās platības paveras viens no skaistākajiem skatiem uz rampveidīgajiem pacēlumiem, kas caurvij ēku.

Arī villas interjerā galvenā dominante ir arhitektūra, mēbelējumam atvēlot vien praktiski nepieciešamo minimumu bez uzsvērtas dekoratīvātes. Liela daļa mēbeļu ir iebūvētas, lieki nesadrumstalojot telpu. Virtuves iekārtojumam izvēlēta Bulthaup iekārta, kuras funkcionāli nevainojamais un vāciski precīzi pārdomātais veidols ir estētiska vērtība pati par sevi. Pārējām telpām nepieciešamās mēbeles un apgaismojums atrasts pie itāļu ražotājiem (B&B Italia, Cappellini, Poltrona Frau un citi), izvēloties atturīgi lakonisku dizainu. Arī mēbelējuma tonālā gamma ir izteikti klusināta – vien dažādi spilgtāku krāsu vai izteiksmīgāku rakstu akcenti. Par vizuālu daudzveidību gādā mākslas darbi. Gerkāns, apskatot villu tikko pēc tās pilnīgas pabeigšanas, noteicis: arī tāda var izskatīties māja – bez cukursaldiem tonālajiem risinājumiem un dekoru pārbagātības. ●

IEKŠĪNAS UN MĒBELES

Izvēloties par savas dzīves telpas vidi villu, būtu mazliet liekulīgi teikt, ka tur viss ir racionāls un praktisks. Villai jābūt arī gana reprezentatīvai un jāpiedāvā vide, kura ir kas krietni vien vairāk par tikai funkcionāli apdzīvotiem kvadrātiem. Arhitekts arī atzīst, ka, projektējot villu Guna, priekšplānā nav izvirzīta funkcionalitāte, bet gan šeit izbūvējamais pārdzīvojamais, skaistums un pat arhitektoniska eksotika. Villas galvenā arhitektoniskā intriga atrodas tās iekšpusē. Tie ir pandusi, kas savstarpēji savieno dažādus ēkas līmeņus. Protams, tiem atvēlēto telpu varētu izmantot racionalāk, taču tieši šī villas daļa rada arhitektūras greznības un telpiskā plašuma vērienīgo iespaidu. Lēnā pārvietošanās no viena stāva uz otru īpaši uzsver Guna būtisko telpu līdzenu pārplūšanu no vienas otrā, veidojot vienotu mājas vidi. Jāpiebilst, ka daļā telpu nokļūt no stāva uz stāvu var arī ātrāk – sienā iestiprinātas teju nemanāmas kāpnēs, kuru pakāpieni vizuāli dažādo sienas plakni, ne-

Vannas istabas sienu apdarei izmantots granīts China Black.

MĪTS PAR DIZAINA TAPŠANU

Viens no nesena dizainera Konstantina Grīca veikumiem ir krēsls Myto, ko tirāžē ražotājs Plank. Jaunais produkts izceļas arī ar savdabīgu publicitātes kampaņu, kurā netiek rādītas skaistas modeles, kas laiski gozējas dizaina brīnumā, bet gan detalizēti izklāstīts krēsla tapšanas process. Tā Plank cenšas pierādīt, ka augstas kvalitātes rūpniecisks izstrādājums un mākslas darbs ir teju sinonīmi un jauna krēsla radīšanas process ir ļoti līdzīgs skulptūras tapšanas ceļam. Cena: Ls 160.

DĀVANA SAVĀ JUBILEJĀ

Arvalstis jau ierasts, ka nozīmīgi arhitektu biroji veido dizainiski un saturiski augstvērtīgus izdevumus paši par sevi. Tā mēdz rīkoties pat tik tikko pie slavas ugunsķūra degunus apšildījuši jaunie speciālisti, kuriem ir ko teikt pasaulei par sevi un saviem darbiem. Latvijā šādu dāvanu 20 gadu pastāvēšanas jubilejā pats sev ir atļāvis pasniegt viens no valsts ietekmīgākajiem arhitektu birojiem Arhis. Tā kontā ir gan darbs pie Latvijas Bankas jaunās celtnes, gan pašreizējais Rīgas lidostas izskats un daudzi citi nozīmīgi projekti. Tagad to izlase apkopota grāmatā, kas veidota kā arhitektu projekta lapu kopums. Te redzamas gan pirmās konceptuālās skices, zīmētas ar roku, gan datorvizualizācijas un jau realizētu ēku bildes. Cena: Ls 30.

Foto no publicitātes materiāliem

GANDRĪZ MĀKSLAS DARBS

Itāļu ražotājam Zanotta ir īpaša tādu priekšmetu kolekcija, kas tiek izgatavoti ierobežotā skaitā, īpaši daudz izmantojot amatnieku roku darbu. Kolekcijā lielākoties iekļauti konceptuāli dizaina objekti, kurus ar praktiski izmantojamiem priekšmetiem saista vien diezgan attāla radniecība. Viens no Zanotta Edizioni kolekcijas visražīgākajiem pāstāvjiem ir itāļu dizaina klasiķis Alesandro Mendini. Viņa astoņdesmitajos gados tapusi kumode Calamobio ir tipisks šī laika antifunkcionālā itāļu mākslas dizaina paraugs. Cena: Ls 9900.

ARMANI TELEVIZORS

Mobilu telefonu, TV un citu elektropreču gigants Samsung turpina sadarbību ar dizaina pasaules varenajiem – itāļu modes metra Džordžo Armani vadībā ir radīts jauns televizors (pirmais Samsung un Armani kopdarbs bija mobilie tālruni). Par galveno trumpi tā dizainā Armani uzskata vienmēr eleganto melno krāsu. Latvijā pagaidām šis Samsung televizora modelis nav nopērkams.

GARŠĪGS LATVIJAS DIZAINS

Latvijas dizainam Rīgā atvēlēta vēl viena telpa. Pēc jauno pašmāju dizaineru iniciatīvas tapis Tastyshop: konceptveikals, izstāžu, lekciju un prezentāciju telpa. Līdz 23. janvārim Tastyshop varēs vērot, kā dzimst dizains. Šis pasākums pavada Latvijas Mākslas akadēmijas dizaina nodaļu studiju procesam veltīta DVD iznākšanu. Tastyshop var noskatīties gan disku, gan arī klātienē redzēt digitāli fiksēti tapušos darbus. Nākotnē (jau šogad) iecerēta sadarbība arī ar pašmāju modes māksliniekiem, veidojot pop-up konceptveikalu uz pāris nedēļām.

